

Bodemenergiesystemen(II)

Het toezicht op en de handhaving van de regels

In het vorige nummer van dit blad (D&M 2018/2) heb ik in het artikel "Bodemenergiesystemen (I)" besproken wat voor soort bodemenergiesystemen er zijn, hoe een en ander juridisch is geregeld en welke bevoegde gezagen bij het realiseren van de systemen een taak hebben. In deze tweede aflevering ga ik nader in op de vigerende regelgeving, het toezicht en de handhaving. Waar zien de toezichthouders op toe en hoe wordt de kwaliteit van de aanleg van de bodemenergiesystemen gewaarborgd?

Wie houdt toezicht waarop?

Zoals ik in het eerste artikel al heb vermeld hebben drie instanties een rol bij het toezicht op de realisatie van bodemenergiesystemen. Dit zijn de gemeenten respectievelijk de omgevingsdiensten, de provincies en de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT).

Bij gemeenten speelt dit bij de aanleg van de gesloten systemen en bij de provincies bij de open systemen. De ILT ziet toe op beide systemen. Hierbij dient te worden opgemerkt dat ieder bevoegd gezag een specifieke rol heeft in het ketentoezicht op bodemenergiesystemen.

In de meeste gevallen hebben de gemeenten die toezichtstaak neergelegd bij de omgevingsdiensten. In een enkel geval geldt dit ook voor de provinciale toezichtstaak, maar voor zover mij bekend is dat wel een uitzondering.

Gesloten bodemenergiesystemen

Wat bedoelen we ook al weer met een gesloten bodemenergiesysteem? Bij een gesloten systeem wordt een antivries-

middel in een verticale lus door de bodem geleid. Hierbij komt de vloeistof in de leidingen niet in aanraking met de bodem of het grondwater.

De aanleg van een gesloten systeem moet door de opdrachtgever (b.v. de huiseigenaar) altijd gemeld worden bij het bevoegde gezag, dus de gemeente. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt tussen particuliere woningen en bedrijven en utiliteitsgebouwen zoals kantoorpanden. Bij woningen moet een melding gedaan worden in het kader van het Besluit lozen buiten inrichtingen (Blbi). Bij bedrijven gebeurt dat in het kader van het Activiteitenbesluit. Verder is ook, afhankelijk van de grootte van het systeem en de locatie waar dit gerealiseerd moet worden, een omgevingsvergunning beperkte milieutoets (OBM) nodig.

Deze OBM is nodig als het systeem een 'bovenzijdig' vermogen heeft van 70 kilowatt (kW) of meer en/of als het binnen een interferentiegebied komt te liggen. Wanneer bodemenergiesystemen op korte afstand van elkaar geplaatst worden kunnen deze elkaar beïnvloeden. In de regelgeving is opgenomen dat het ene

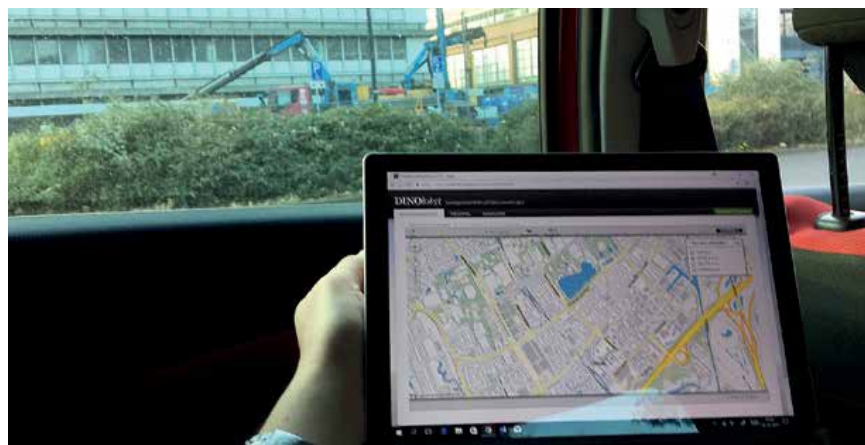
Gesloten systeem. Lussen worden in het boorgat geleid

bodemenergiesysteem het andere niet negatief mag beïnvloeden. Dit wordt 'interferentie' genoemd. De bevoegde gezagen kunnen beleid ontwikkelen om negatieve interferentie tegen te gaan. Met dit sturingsinstrument kunnen de negatieve gevolgen van (te) dicht bij elkaar gelegen bodemenergiesystemen, zoals een afname van het rendement van het systeem, worden voorkomen. Dat dit afstemming vereist tussen gemeenten en provincie is evident. De voorschriften van de gesloten systemen staan in hoofdstuk 3a van het Blbi (individuele particuliere woningen) en paragraaf 3.2.8 van het Activiteitenbesluit (bedrijven en woningen die moeten worden beschouwd als een inrichting).

Open bodemenergiesysteem

En wat bedoelen we ook al weer met een open bodemenergiesysteem? Bij een open systeem (ook wel WKO: 'Warmte- en Koudeopslag' genoemd), onttrekt men grondwater aan de bodem en infiltreert men opgewarmd grondwater - na gebruik - weer in de bodem.

Voor de open systemen is in de meeste gevallen een watervergunning op basis van de Waterwet nodig. In hoofdstuk 6 van het Waterbesluit staat welke voorschriften in een watervergunning moeten worden opgenomen. Soms is er vrijstelling mogelijk bij onttrekking van minder dan 10 kubieke meter grondwater per uur. In dat geval is wel een melding op basis van het Waterbesluit nodig.

Observatie ILT

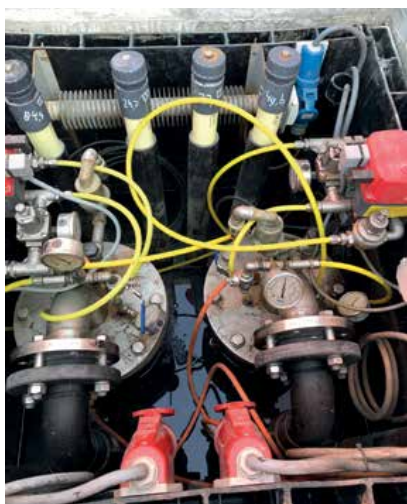

Voor de open systemen is in de meeste gevallen een watervergunning op basis van de Waterwet nodig (foto: OFGV)

Ing. Friso van Nijkerk van de Omgevingsdienst Flevoland, Gooi en Vechtstreek

Zoals eerder opgemerkt liggen de VTH-taken (vergunningverlening, toezicht en handhaving) voor open systemen bij de provincies. In een enkel geval is die taak door een provincie uitbesteed aan de omgevingsdienst. Zo ook in de provincie Flevoland. Toezichthouder Friso van Nijkerk van de Omgevingsdienst Flevoland, Gooi en Vechtstreek (OFGV) houdt zich hiermee bezig. Ik ontmoet Friso voor het eerst op het kantoor van de OFGV te Lelystad.

Zoals eerder opgemerkt liggen de VTH-taken voor open systemen bij de provincies (foto: OFGV)

Een mooi moment om hem hierover een aantal vragen te stellen.

Friso omschrijft zichzelf als een idealist met een wens om onze leefomgeving nog mooier over te dragen aan de volgende generatie dan dat wij die van onze ouders gekregen hebben. Hij is een typische creatieve beta met een oplossingsgerichte 'out of the box' manier van denken. In 2000 behaalde hij zijn hbo-diploma Milieukunde. Medio 2015 rondde hij zijn academische studie af en sindsdien mag hij zich ook 'MSC, Master Project- en Procesmanagement' noemen.

Welke taak heeft de OFGV m.b.t. bodemenergiesystemen? Friso: "De OFGV bestaat uit twee te onderscheiden gebieden, namelijk de provincie Flevoland en de regio Gooi en Vechtstreek die in de provincie Noord-Holland ligt. De provincie Flevoland is opdrachtgever voor de VTH-taken van open bodemenergiesystemen. De provincie is hiervoor het bevoegde gezag in het kader van de Waterwet en wij voeren deze taak in haar opdracht uit. De provincie Noord-Holland heeft deze taak echter zelf gehouden. Ik zie dus alleen maar toe op de open bodemenergiesysteem binnen de provincie Flevoland en in de Gooi en Vechtstreek doet de provincie Noord-Holland dat zelf. Als een aanvraag voor een nieuw systeem bij ons binnen komt, wordt hiervoor normaal gesproken een vergunning verleend alvorens de aanleg van start gaat. Ik toets vervolgens of dit systeem binnen de kaders van de vergunning is en blijft.

De gesloten bodemenergiesystemen nemen sterk in aantal toe. Hiervoor is de gemeente het bevoegde gezag (melding registreren) en is er sinds kort nieuwe regelgeving van toepassing geworden. Wij zijn als OFGV in gesprek met diverse gemeenten en het ziet er naar uit dat wij die VTH-taken van een aantal van die gemeenten gaan krijgen. Mijn collega's pakken de bijbehorende werkzaamheden hiervoor op. Een aantal gemeenten echter is voornemens om de VTH-taken zelf te blijven doen".

Tegen welke problemen lopen jullie aan?

Friso: "In 2009 ben ik begonnen als toezichthouder bodemenergie bij provincie Flevoland. Op twee bodemenergiesystemen na moest ik toen voor elk systeem een handhavingprocedure starten. Er was dus ontzettend veel mis. Vergunningen werden ten eerste niet nageleefd, dus ben ik begonnen om daar aandacht aan te besteden. De focus lag destijds, vanwege het Flevolandse unieke schone drinkwater voor meer dan 700.000 consumenten, op bescherming van de bodem, grondwater en daarmee op het drinkwater. Gaandeweg werd het naleefgedrag beter en verlegden wij onze aandacht naar het functioneren van de systemen (het verwarmen en koelen van gebouwen dus). Ook hier was ontzettend veel mis. We zagen veel technische fouten in de aanleg van de systemen en in de koppeling daarvan met het gebruik van het betreffende gebouw.

Van terugslagkleppen die verkeerd om waren gemonteerd tot softwarefouten, waarbij bodemenergiesystemen constant op maximaal vermogen stonden, zonder dat er een warmte- of koude-vraag was. Sinds de invoering van de AMvB bodemenergie en certificering van installateurs en onderhoudsbedrijven zien wij een sterke verbetering van het functioneren van bestaande systemen. Ontwerpfouten worden opgelost en de aansturende software wordt steeds beter. Mijn toezicht heeft dus als beginpunt een aanvraag voor een nieuw open bodemenergiesysteem. Heel soms vinden wij een illegaal systeem, zoals begin dit jaar. Dit betrof een open systeem dat circa 100.000 kubieke meter grondwater per jaar verpompt. Hiervoor is nooit een vergunning aangevraagd en dit systeem is dan ook nooit geregistreerd en getoetst. Het kan dan gebeuren dat ter plaatse het grondwater ongeschikt wordt voor andere doeleinden. Een voorbeeld hiervan is verzilting,